

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.

Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1929. Štev. 1.

Posamezna štev. 2 Din.

Na pot —!

Bilo je meseca maja. Zvečer sem čakal na kranjskem kolodvoru na tržiški vlak. Ker sem imel dovolj časa, sem šel nekoliko na sprehod okrog kolodvora. Pa se je mogóčno in svečano oglasil veliki kranjski zvon in za njim je kmalu zapela vsa njegova družba v stolpu lepo šmarnično harmonijo v majniški večer. Obstal sem in z užitkom prisluškoval ubranemu zvonjenju. Kakor nekako praznično razpoloženje je legalo v mojo dušo ob srebrnih zvokih kranjskih zvonov.

In obrnil sem svoj pogled proti mestu in zavzel sem se ob veličastnem prizoru. Starodavni Kranj je stal pred menoj v vsej svoji slikovitosti nad bistro Savo, mrak je že legal na mesto in okolico, v daljavi pa so se še svetili vrhovi naših planin v zadnjih žarkih zahajóčega solnca.

„Kako lep prizor, kako lepa, krasna pokrajina!“ Sem vzkliknil. „To je pač po legi najlepše slovensko mesto.“

In v ta lepi kos naše domovine je kakor nebeška pesem donel srebrni glas kranjskega zvona in klical — k molitvi, kvišku, k Bogu, k šmarnicam — —

In bilo je v pondeljek, na semanjski dan v Kranju. Živahno so se prerivale množice po glavnem trgu sem in tja. Bila je slikovita množica ljudstva, štantov, kmečkih vozov, košar, blaga, kupcev in prodajalcev. Komaj sem se prerival skozi razne skupine, ki so kupčevale in prodajale in preresčtavale razna gospodarska vprašanja na „kranjski borzi“ — Vse je bilo zaverovano v svoje posle in človek bi mislil, da ta narod ne pozna drugega kot kupčijo, denar in blago. Pa je udarila v mogočnem župnem stolpu ura poldan in veličastno je po velikosti zapel drugi kranjski zvon. Prizor na trgu se je izpremenil. Tiho je postalo. Pogovori so utihnili, kupčijski posli so zaostali in velika večina mož je spoštljivo odkrila glave in molila angelovo češčenje —

Kranjski zvon, kako lepo si vse poklical k Bogu, kako lepo si to množico spomnil, da je nad svetom, nad kupčijo, nad vsemi človeškimi opravki Gospodar — —, ki je vzvišen nad vse svetno — —, kateremu smo dolžni molitev in čast!

Že skoro 100 let poje veliki kranjski zvon svojo pesem Bogu v čast in v spodbudo vernikom; mnogo zgodovine je preživel, celo svetovno vojno je srečno prestal in odnesel iz nje svoje življenje; v veselih in žalostnih urah je zvonil meščanom in okoličanom vedno pa je njegova pesem klicala v vrvenju sveta kvišku, k Bogu, sursum corda — kvišku srca!

In za Novo leto 1929. se mu je porodil tovariš. brat po imenu, ki pa ni iz bronovine in ne iz jekla, ampak iz papirja — — Nov „kranjski zvon“ se je oglasil, da bo brat in tovariš onemu v župnem zvoniku, da bosta skupaj pela vsak svojo pesem in oba skupno klicala kvišku, k Bogu in opominjala vse v območju kranjskega zvona živéče vernike, da je nad njimi Gospodar življenja, kateremu smo dolžni služiti in dajati čast in hvalo — —

„Kaj je pa tebe treba bilo?“ se bo morda izpraševal kdo s kranjskim pesnikom, ko bo dobil v roke ta list.

Na to morebitno vprašanje kratek odgovor.

Moderno življenje po mestih in industrijskih krajih samo po sebi nekako odtuja vernike od cerkve. Delo današnjega človeka je pogosto krivo, da se s težavo udeležuje službe božje, neredko niti v nedeljo ne morejo redno k službi božji. Med župnijsko duhovščino in verniki je premalo stikov. Današnji svet po večjih župnijah premalo pozna svoje dušne pastirje, pogosto ne razume njih delovanja, vse se prerado presoja le s političnega stališča. Neredko se danes mora vernik gibati v družbi nevernih, veri in krščanstvu sovražnih sodelavcev, mojstrov, gospodarjev, podjetnikov, poslušati mora ugovore proti veri in krščanstvu, proti cerkvi in duhovščini in tako mu preti velika nevarnost, da v tem nevarnem ozračju peša njegovo versko prepričanje in moralno življenje.

Ljudstvo Kranja in okolice je sicer v ogromni večini globoko verno. Toda moderni paganizem razširja tudi po naši lepi domovini svoje strupene bacile. Imamo tudi med nami že moderne pagane, ki nosijo samo še krščansko ime, a so na drevesu krščanstva le mrtve veje brez cvetja in sadov krščanskega življenja. To so žalostne žrtve materializma, svobodomiselstva, modernega paganizma. Mnoge je zapeljala družba in tradicija v te vode, sami skoro ne vedo, kako daleč so zašli od živega krščanstva. Imajo še iskro dobre volje, a ni ga, ki bi jim jo mogel razpihati. — K pridigam ne zahajajo, cerkev redko kdaj vidijo od znotraj — Morda bodo brali — vsaj Kranjski zvon, ki jim bo budil vest, ki jih bo klical nazaj — k živemu krščanstvu. —

Kranjski zvon bo gojil ožje stike med verniki in farno duhovščino.

Pojasneval bo dušnopastirsko delovanje v župnijah Kranj in Šmartin. Naš list je namenjen za obe župniji Kranj in Šmartin in tudi za druge okoliške kraje, kamor sega kranjski zvon. Župnija Šmartin obsega danes velik del mesta Kranj. Razmere obeh župnij so sedaj že precej sorodne, ko se industrilacija širi s tako naglico preko mestnih mej Kranja. Najbrž ni daleč čas, ko bo cerkev sv. Martina v mestnem rajonu — Kranja.

Kranjski zvon bo branil vero in cerkev, gojil cerkveno življenje in mišljenje.

Budil bo duha krščanske dobrotelčnosti in pozornost za krščansko vzgojo naše mladine.

Vršil bo nalogo oznanila v obeh župnijah. Prinašal kot kronist vse važnejše dohodke obeh župnij, poroke, mrličje, cerkveno statistiko.

Kranjski zvon ni in ne bo kak politično strankarski list. Odkrito pa bo pojasneval katoliška načela, opozarjal na dolžnosti katolika v javnem in privatnem življenju. — Radi političnih ozirov ne bo nikdar zanemarjal svoje dolžnosti kot glasnik k Bogu, k živemu krščanstvu. — Oznanjal bo katoliški radikalizem! Ne nestrpnosti, ne fanatizma, ampak jasno in odkrito kazal na dolžnosti, ki jih mora vršiti značajan katolik. Ljubezen vsem, obzirnost do

vseh, a boj zmoti, grehu in pohujšanju! Tolerantnost do oseb — da; zmota in greh pa nimata pravice zahtevati — tolerance!

Ko prihaja Kranjski zvon prvič v vašo sredo, samo eno prosi: Sprejmite ga s širokogrudnostjo, brez strankarskih očal in predsodkov! V našem narodu se žalibog vsako delo in vsak pojav prepogosto presoja le s strankarskega stališča! Radi strankarskih ozirov se neredko zameta resnica, pravica in ljubezen! Gotovo je v vseh krogih našega naroda, tu in tam, mnogo dobrega katoliškega jedra! Sprejmite ta list, ki hoče gojiti le to, kar je lepo, plemenito, dobro in resnično, ki se bo trudil vse vsem tako povedati, kakor bi Vam govoril Gospod. Ljubezen do resnice, ljubezen do evangelija, ljubezen do čistega krščanstva, ljubezen do našega naroda bo vodila ta list. Naj bi mu vsi krogi, ki slišijo glas kranjskega zvona ohranili vedno — ljubezen in naklonjenost!

Naj gre torej na pot! V vsako družino naj pride, vsakemu župljanu naj govori. — Naj spremlja božji blagoslov njegovo pot, naj vodi Gospodovo Srce njegovo delo, naj ga čuva in neguje preblazena Devica Marija!

Cerkveni ključarji.

Ob priliki smrti dolgoletnega in zaslužnega cerkvenega ključarja gospoda Mavrilija Mayrja in ob priliki imenovanja novega ključarja župne cerkve v Kranju g. Franca Gorjanca, posestnika in trgovca, bo gotovo župljane zanimalo, kakšno nalogo imajo cerkveni ključarji pri cerkvi.

Naša škofijska navodila za upravo cerkvenega premoženja določajo sledeče:

Vsaka župna in vsaka podružna cerkev mora imeti po dva ključarja. Ključarji so zastopniki župljanov, ki naj po njih vplivajo na porabo cerkvenih dohodkov in premoženja, ki so ga dali cerkvi njihovi očetje in ga dajejo tudi oni.

Ključarje izbere župnik in sicer kolikor mogoče v sporazumu z ljudstvom; potrdi jih pa dekan, ki naj jim izroči listino imenovanja, razloži pomen in dolžnosti te častne službe in sprejme od njih obljubo, da bodo po svojih močeh skrbeli za dobro upravo cerkvenega premoženja. Za dekanije in romarske cerkve jih potrdi škofijski ordinariat.

Ključarji naj bodo bolj odlični moške, Bogu in Cerkvi vdani zasebno in javno, naj imajo kaj premoženja, naj si ne bodo v bližnjem sorodstvu, naj ne bodo od župnika gmotno odvisni in naj znajo, kjer je le mogoče, brati in pisati. Potrdijo se za tri leta. Preden tri leta potečejo, se morejo odpovedati sami ali odstraniti od župnika le iz tehtnih razlogov, ako jih potrdi dekan, oziroma ordinariat. Ko tri leta minejo, naj se vnovič imenujejo in potrdijo, ali naj se izberejo drugi bolj verni in bolj sposobni.

Ko se namestijo, naj se jim pokaže cerkveni inventar z zadnjimi potrjenimi računi in naj se jim pojasni vse cerkveno premoženje. Pokaže naj se jim cerkvena blagajna, pokažejo državne obveznice in zasebne zadolžnice.

Ključarji naj bodo — po možnosti — pričujoči, ko se seštevajo darila v pušice in nabiralnike; naj se pokličejo na posvetovanje, kadar je treba za cerkev večjih popravil ali novih naprav; pri posvetovanju naj svobodno povedo in utemelje svoje misli in misli župljanov, smejo se pritožiti na dekana ali na škofijski ordinariat, naj se pokličejo k vsakoletnemu podpisu cerkvenih računov, pa naj se jim posamezne postavke cerkvenih računov točno razlože.

Ker imajo častno in brezplačno službo v imenu vseh župljanov, se spodobi, da se pred župnijo odlikujejo in se jim izkazuje čast v cerkvi, pri procesijah in drugih prilikah.

Tako govore in določajo naše škofijske določbe.

Dobro je, da vedo o tem vsi farani, kako se upravlja cerkveno premoženje.

Povdarjam, da se bomo v Kranju točno držali teh predpisov in da bodo ključarji o vsem obveščeni in da se bom z njimi o vseh gospodarskih zdevah cerkve posvetoval. Če ljudstvo vzdržuje cerkev, je pravično, da je tudi o tem poučeno in da o tem soodloča po svojih zastopnikih, kako se upravlja cerkveno premoženje. Cerkveni ključarji bodo natanko poučeni o vsaki pari cerkvenega premoženja, kako se porabi.

Povdarjam, da je župnik upravitelj cerkvenega premoženja in da sta cerkvena ključarja le nekaka soupravitelja in zastopnika vernikov. Cerkveni denar, nabran v pušcah in pri darovanjih in vse cerkvene dohodke shranjuje župnik, ki mora voditi o vsem tem natančen zapisnik, ki ga pregledajo škof ob birmi in dekan ob vizitaciji. To povdarjam radi cerkvenih ključarjev pri podružnih cerkvah, ker se tam zelo rade razvijajo kake razvade, da ključarji kar sami spravljajo in hranijo doma cerkveni denar. Kadar je torej pri kaki podružnici kako cerkveno opravilo in se pobira v puško ali je kako darovanje, ključarja takoj seštejeta denar vpricho duhovnika, ki je imel službo božjo, ključarja si svoto zapišeta, denar izroči duhovniku, ki ga odda v župno pisarno. Na Primskem naj cerkveni ključarji v smislu cerkvenih predpisov vselej po službi božji seštejejo denar pred domačim gospodom in ta bo oddal v župni pisarni nabrani denar. Ob cerkvenih računih bosta ključarja prinesla svoje zapiske in primerjala zapiske v župni pisarni.

Zdi se mi potrebno, da takoj v začetku — ko razmer še nič ne poznam — to pojasnim in povdarjam to, da se bom točno držal glede uprave cerkvenih predpisov in boste gotovo s tem tudi vsi farani bodisi pri župni cerkvi, bodisi pri podružnicah s tem najboljše zadovoljni.

Kaj moraš vedeti.

1. **Če se nameravaš poročiti.** Katere listine je treba imeti za poroko? Če si rojen v domači župniji tam, kjer stanuješ, potem ne rabiš za poroko nikakih listin. Če si rojen drugod, potem moraš za poroko prinesiti krstni in samski list. Obe listini napravi župnik one župnije, kjer si bil rojen. Domovinskega lista ne rabiš za poroko.

Ko imaš listine v redu, se zglašiš pri svojem župniku, tam kjer stanuješ. Župnik napravi s teboj zapisnik, vpraša po nekaterih okoliščinah, po zadržkih i. t. d. Na zapisnik je treba dati čisto resnico. Župnik ima pravico, da zaročenca tudi zapriseže. Če bi ne povedal resnice, se bi lahko zgodilo, da bi se zakon ne sklenil veljavno. Zapisnik je tajen in se ni treba bati, da bi prišlo v javnost, kar tam poveš.

Če stanujeta ženin in nevesta v raznih župnijah, gresta vsak k svojemu župniku. Ker poroča navadno župnik neveste in shrani tudi vse dokumente, pošlje ženinov župnik zapisnik ženina in njegove dokumente župniku neveste. Ko ta napravi zapisnik neveste, pošlje župniku ženina podatke o nevesti, da more isti pravilno oklicati oba.

Župnik se mora po cerkvenih predpisih prepričati tudi o tem, sta li ženin in nevesta dovolj poučena v verskih resnicah, mora jih sam poučiti in jim razložiti dolžnosti zakonskega življenja.

Oklici! Ti so ukazani po cerkvenem in državnem pravu radi tega, da se odkrijejo eventuelni zadržki, ki bi ovirali ali razdirali zakonsko zvezo. O zadržkih spregovorimo enkrat posebej. Če bi kdo vedel za kak zadržek, ga je dolžan po svoji vesti naznaniiti župniku pred poroko. Redno so predpisani trikratni oklici. Če ima pa kdo kak razlog, da bi bil le enkrat ali dvakrat oklican, mora dobiti za to potreben spregled od oklicev. Od cerkvene oblasti da spregled enega oklica dekan, od vseh oklicev škofijski ordinariat, od državne oblasti pa daje spregled enega ali dveh oklicev sreski poglavar. Za spregled oklicev je treba plačati določene takse oziroma kolke. Oklicati se mora

vsak ženin in nevesta tam, kjer stanuje zadnjih 6 tednov. Če je pa kdo mladoleten in nima stalnega bivališča, se mora oklicati tudi v kraju svojega stalnega bivališča, oziroma tam kjer imajo starši stalno bivališče. Včasih je potrebno da se vrše oklici še po drugih župnih cerkvah, o tem že pouči vsak župnik ženina in nevesto, ko se dela zapisnik.

Poroka se ne sme vršiti pred izvršenimi oklici. Če sta zaročenca iz raznih župnij, mora ženin prinesiti k župniku neveste, ki navadno poroča, oklicni list od svojega župnika, to je izpričevalo, da so se izvršili oklici in se ni našel nikak zadržek. Če se zaročenca ne poročita v župniji, kjer stanuje nevesta ali ženin in želita biti poročena drugod, mora župnik neveste dati dovoljenje in pooblastilo dotičnemu župniku, kjer se želita poročiti, da sme poročati veljavno in dopustno.

Pri tej priliki bi prlporočal, da se poročate, če le mogoče doma. Poroke drugod so združene z različnimi sitnostmi, pisarenjem in stroški. Najlepše je tudi, če se vrši poroka doma v domači župniji, pri domačem altarju. Tu je pač na mestu, da župljani držite na svoje župnije! Če ni torej pametnega vzroka, nikar ne hodite k porokam drugam.

Pred poroko mora prejeti vsak zaročenec sv. zakramente. Katoliški zakon je zakrament. Kdor prejme kak zakrament v smrtnem grehu, stori velik greh — božji rop! Kdor bi šel k poroki v smrtnem grehu, bi nevredno prejel zakrament sv. zakona in bi storil božji rop. Dobro je, če se opravi za poroko dolga spoved. Ženini in neveste naj pri spovedi povedo spovedniku pred spovedjo, da so prišli k spovedi za poroko in naj zahtevajo spovedni listek, ki ga oddajo župniku pred poroko.

Obred poroke je sledeči: Ženin in nevesta prideta k altarju skupno z dvema pričama. Priče morajo biti katoliške vere. Pred altarjem stoji ženin na desni in nevesta na levi. Poročevalec govori ali prebere najprej kratek nagovor, na to vpraša ženina: „Ker pa mora biti ta sveta zaveza po postavi s prosto in resnično voljo sklenjena, vas vprašam, krščanski ženin N., ako hočete vzeti tu pričujočo nevesto M. za svojo pravo ženo po postavi naše svete matere katoliške cerkve, recite hočem“. Ženin odgovori: „Hočem“. Na to podobno vpraša še nevesto, ki enako odgovori: „Hočem.“

Poročujoči duhovnik na to pravi: „K večjemu potrjevanju tega svetega dela dajta drug drugemu prstana zaročitve in roke.“ Ženin naj ima pripravljene poročne prstane, ki jih izroči cerkveniku, da jih dene na krožnik. Na to si ženin in nevesta podasta desnico. Ko držita novoporočenca sklenjene roke, jima duhovnik govori: „Sklenitev rok pomeni, da zdaj pred Bogom in krščansko družbo sveto potrdita, eden drugega ne zapustiti, čeprav vama Bog nadlogo pošlje, temveč vedno ljubeznivo in eden drugemu pomagajoč vedno skupaj ostati, dokler vaju ne bo smrt ločila.“ Na to duhovnik ovije sklenjeni roki s štolo v obliki križa in govori latinsko: „Jaz vaju združim v zakon v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.“ Za tem poškropi oba novoporočenca z blagoslovljeno vodo. Na to blagoslovi duhovnik poročne prstane. Ženin in nevesta ves ta čas stojita. Blagoslovljene poročne prstane jima izroči z besedami: „Sprejmita prstan, kateri naj vaju vedno opominja, da zakonsko zvestobo, ki si jo sedaj drug drugemu obljubita, do smrti natančno držita. V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.“ Po tem oba poročenca poklekne in duhovnik se obrne proti altarju ter v molitvi prosi blagoslova za novoporočenca. Na to se obrne proti njima in ju poškropi z blagoslovljeno vodo. S tem je obred poroke končan.

Po poroki prideta novoporočenca s pričami v zakristijo, da se vpišejo priče poroke.

Če bi bila imela mlada zakonska že prej kakega otroka, se isti sedaj po poroki pozakoni.

Ženini in neveste se sprejemajo na zapisnik v kranjski župni pisarni le ob torkih ob 5. uri pop. Prosim torej, da ne prihajajo v zadevah poroke druge dni. Tisti čas imam določen edino le za zaročence in prosim, da drugi ne prihajate v torkih od 5. do 7. v župno pisarno.

Duh. svetnik Fran. Pokorn:

Iz cerkvene zgodovine Kranja.

Kranj je staro mesto, pa ima tudi mnogo stare zgodovine in stare cerkve. Župna cerkev je posvečena sv. mučencem Kanciju, Kancijanu, Kancijanili, plemenitim bratom in sestri ter njihovem učeniku Protu, ki so umrli za sv. vero mučeniške smrti l. 303. v Ogleju, ker niso hoteli cesarja po božje častiti. Bili so obglavljeni. Njihov god se obhaja dne 31. maja. Prav lepo piše o tem emonski škof Maksim:*) „Danes obhajamo spomin sv. mučencev Kancija, Kancijana, Kancijanile. Kako dobro in prijetno se jim prilaga skoro enako ime. Ni čuda, ako so si podobni po imenu, da so si podobni tudi po trpljenju.“

Kult ali češčenje teh svetnikov se je že zgodaj razširjalo na vse kraje po oglejskih oznanjevalcih sv. vere. Za starost tega kulta govori to, da se imenuje več krajev po sv. Kancijanu, kakor: Škocijan na Goriškem, Škocijan pri Turjaku in Škocijan pri Mokronogu na Kranjskem. Škocijan v Junski dolini na Koroškem, ki se imenuje že l. 1106²⁾. Drugi znak starosti tega patrocinja pa je ta, da ima mnogo župnijskih cerkev in malo podružnic. Zakaj? Razume se, da so gradili cerkve najprej vsled potrebe in sicer ali že v obstoječih naselbinah ali pa v važnejših prometnih središčih in da so te cerkve ali že skraja dobile župnijske pravice, ali pa pozneje, ko so imele najpripravnejšo lego. Ko je bilo že zadoščeno potrebi za redno bogoslužje, so šele stavili cerkve v bolj odročnih, tudi v samotnih krajih, ki so ostale podružnice in so poznejšega izvira. —

Župnih cerkev imamo pri nas 6 v škofiji, ki so: Škocijan pri Dobravi in pri Turjaku, Mirnapeč, Ježica, Planina nad Vipavo in Kranj. —

Kdaj je bila župna cerkev v Kranju zgrajena? Početek te zgradbe nam je skrit v temno preteklost. Menda se vendar ne bomo motili, če ga stavimo v misijonsko dobo, kakor sv. Martina cerkev pred Kranjem, toraj v 10. stoletju. In ker je kult cerkvenih patronov v Kranju prišel iz Ogleja sem, je prišel z njimi tudi slog cerkve, namreč romanski. Prvotna mestna župna cerkev v Kranju je imela dve ladiji: glavno, večjo in manjšo stransko na levisi, kakor ona v Svibnem³⁾ še dandanes. In taka je ostala do okrog l. 1360. — Gotovo je toraj le to, da je bila že l. 1156. samostojna duhovnija, ko je Preddvor imel tudi že svojo ekspozituro z lastnim duhovnikom, ki se je ločila od kranjske župnije, torej ne še le l. 1561.⁴⁾, kakor je pisec ob stoletnici predosljske župnije v Slovincu popolnoma napačno poročal. Ravno tam je tudi napačna trditev, da je cerkev sv. Ksista v Predosljih zidal duhovnik iz Zois-ove rodbine. Ko je bila cerkev zidana, ni bilo Zois-ovih še v deželi in še manj lastniki graščine na Brdu pri Predosljih. Cerkev je zgradil baron Sikst de Egk — Eckher⁵⁾ (Brdski) okrog l. 1530., ki se bere med ljubljanskimi stolnimi korarji v l. (1509. in še 1519.).

L. 1226. imamo pa v Kranju tudi že po imenu omenjenega župnika ali plebanuša. Preden si ogledamo to natančneje in njih delovanja, ne bo odveč, ako se ozremo poprej še na neke razmere, ki nam bodo pozneje marsikaj pojasnile, namreč: kdo je bil gospodar Kranja, bodisi v svetnem, bodisi v cerkvenem oziru. —

*) Proprij svetnikov ljubljanske škofije.

²⁾ Stegenšek: Gornjegradska dekanija str. 210.

³⁾ Flis: Stavbinski slogi.

⁴⁾ Slovenec 12/9. I. 1926. št. 214.

⁵⁾ Ljubljana. kap. arhiv: urbarij in drugi zaznamki.

Ko je solnograški nadškof Friderik I. 991. umrl, mu je naslednje leto¹⁾ sledil na škofovskem sedežu neki Hartvik, svet mož iz hiše Sponheimskih grofov, ki je bil po svoji smrti tudi svetnikom proglašen. Ta je povabil svojega brata Friderika na Koroško, pa mu poskrbel tudi nevesto Richardo, hčer nadvojvode Henrika II. za ženo, ki mu je prinesla mnogo posestev za doto. Ko so si delili posestva med seboj, je Friderik dobil grofijo ortenburško. On je pozidal tudi grad Ortenburg na Koroškem ter si nadel potem tudi naslov po tem gradu záse in za svoje naslednike. Ortenburžanom je pripadel tudi Kranj z mnogimi drugimi posesti na Gorenjskem²⁾. Dobivali so grofijo od nemškega cesarja in niso bili podložni vojvodom koroškim. Bolj po imenu (denar so pač kovali za deželo) so bili od l. 1077. oglejski očaki tudi deželni knezi na Kranjskem, a v resnici se za svetno vladu niso dosti brigali; vsa Kranjska jim je bila itak podložna v cerkvenem oziru. Ortenburžani so bili tedaj pravi gospodje Kranja, odvisni le od nemških cesarjev. Imeli so pravico: imenovati plemiče in nižje „Pfalzgrofe“, kakoršen je bival tudi v Kranju v dvornem gradu (Hofburg, Pfalz). Ta je kot namestnik Ortenburžanov, oziroma vladarjev, imel sodstvo, civilno pravno in krvno sodstvo. Na mestu take stare sodnije stoji sedanje župnišče. Nad 400 let so Ortenburžani gospodovali v Kranju. Ko je pa ta rod s Friderikom III., ki je bil pokopan 24. marca l. 1413. v Špitalu pri svojih stariših, izumrl, so dobili po pogodbi iz l. 1377. Kranj celjski grofje, ki so bili že l. 1404. „gewaltig in Krainburg“, kar jim je Friderik III., videč, da ne bo imel potomcev, izročil že prej svojo grofovino in vse, kar je bilo ž njo v zvezi. Ko so pa l. 1456. tudi ti izumrli, je podedovala avstrijska hiša vse njihovo ogromno premoženje. —

V cerkvenem oziru, pa smo omenili že zgoraj, so bili oglejski očaki gospodarji cele Kranjske, deloma vsaj po imenu pa tudi v svetnem, toraj tudi Kranja do l. 1355³⁾. Tega leta pa je oglejski oče Nikolaj župnijo kranjsko izročil avstrijskem vojvodi Albrehtu, ki je imel odslej patronat nad njo. Očaki pa so imeli še nadzorstvo v cerkvenih zadevah. —

L. 1448. dne 30. avgusta⁴⁾ je dal papež Nikolaj V. cesarju Frideriku IV. pravico, da oddaja Kranj komur hoče. Isto velja tudi za Šmartin pri Kranju, Mengeš, Kamnik in Trebnje. —

Posvečenje družin.

Kakor je znano, je Gospod izročil sveti Margareti Mariji Alakok razne obljube za tiste, ki bodo častili njegovo presveto Srce. Posebno znamenite so sledeče obljube:

1. Dal jim bom vse milosti, ki jih potrebujejo v svojem stanu.
2. Njih družinam bom podelil mir.
3. Tolažil jih bom v vseh nadlogah.
4. Gotovo zavetje jim bom v življenju, zlasti pa ob smrtni uri.
5. Razlil bom obilen blagoslov nad vsa njihova dela,
6. Grešniki bodo našli v tem Srcu studenec in neizmerno morje usmiljenja.
7. Mlačne duše bodo postale goreče.
8. Goreče duše se bodo povzdignile k veliki popolnosti.
9. Blagoslovil bom hiše, v katerih bo postavljena in se bo častila podoba mojega Srca.
10. Duhovnikom bom dal poseben dar, da podo gani najtrdovratnejša Srca.
11. Imena tistih, ki to pobožnost razširjajo, bodo zapisana v mojem Srcu in nikoli jih ne bom izbrisal.

¹⁾ Valvazor: Herzogtum Kärnten 1688. str. 64.

²⁾ Gorenjec I. 1911.

³⁾ Klun, arhiv 2. in 3. str. 204.

⁴⁾ Mittalig. d. hist. Ver. F. Krain 1862, str. 52.

12. Oznanuj in daj oznanjevati, da svojim milostim ne bom postavil ne mere, ne meja, za vse tiste, ki jih bodo iskali v mojem Srcu.

Zadnja leta gre, kakor mogočen morski val, po vsem katoliškem svetu delo za posvetitev katoliških družin presvetemu Srcu Jezusovemu. V samostanu, kjer je živela Marjeta Marija Alakok v Paray le Monial (Pare le Monijal) leže cele zbirke dragoceno vezanih knjig, v katerih so zapisane družine vseh narodov, ki so posvečene na svečani način presvetemu Srcu Jezusovemu. Na sto tisoče krščanskih družin je vpisanih v teh zlatih knjigah. Tudi slovenska knjiga, knjiga slovenskih družin, je shranjena ob altarju svete Marjete Alakok in v njej so zastopane skoro vse župnije naše škofije.

Kranj je v tem oziru zelo, zelo v ozadju. Zdi se mi, da jo to nekako najvažnejša naloga dušnopastirske duhovščine v Kranju, da z vsemi močmi razširja tudi v naši župniji češčenje presvetega Srca Jezusovega in posebno posvečenje družin božjemu Srcu.

Kjer se razširja češčenje najsvetejšega Srca, tam se izpolnjujejo njegove obljube, tam gine kakor sneg ob spomladanskem solncu, mlačnost in malovernost med kristjani, tam raste živo krščanstvo med verniki. In več verskega življenja je gotovo potrebno tudi pri nas.

Želim in prosim, naj bi se kolikor mogoče vsaka družina svečano posvetila presvetemu Srcu Jezusovemu!

Zato je potrebno, da si družina nabavi kip ali sliko presvetega Srca Jezusovega. To postavijo ali obesijo na najlepši kraj v družinski sobi. Povabite duhovnika, vsak bo z veseljem prišel blagoslovit kip ali sliko in izvršit posvečenje družine.

Posvečenje se takole izvrši:

Duhovnik blagoslovi kip ali podobo presv. Srca Jezusovega.

Na to moli družina skupno apostolsko vero.

Duhovnik ima morda kratek nagovor.

Gospodar ali gospodinja moli posvetitev družine.

Molitev prinese duhovnik seboj.

Kip ali podoba se postavi ali obesi na določen prostor.

Molijo se litanije presvetega Srca Jezusovega in z njimi združene molitve.

Pri podružnicah bi bilo dobro, da bi se vse družine posvetile na en dan skupno. V podružni cerkvi bi bila skupna popožnost in bi se blagoslovile dodobe ali slike in in bi se potem v sprevodu odnesle v družine. Tako so na pravili že po mnogih župnijah.

Da ne boste mislili, da je to kaka zakotna pobožnost in navađa, naj omenim, da je bilo v Madridu — v glavnem mestu Španske, pri enem samem tajnistvu od leta 1914, do 1917. priglašeni nad 40.000 družin, ki so se posvetila božjemu Srcu Jezusovemu. Posvečene so mu mnoge gimnazije, šole, občinske posvetovalnice, sodnije, vojašnice, tovarne i. t. d.

Naj bi ta val češčenja presvetega Srca Jezusovega zagrnil tudi kranjsko župnijo in naj bi po njem v njej zacvetelo bujnejše versko življenje!

Mrliška kronika.

V letu 1928 so umrli sledeči župljani kranjske župnije:

1. **Petz Marija**, uradniška vdova, Kranj št. 26., umrla 6. februarja.

2. **Štirn Franc**, vladni konceptni pripravnik, Kranj-mesto št. 71., rojen 20. maja 1896, umrl 9. januarja.

3. **Marija Celar**, posestnika hči, Premskovo št. 9., rojena 1. maja 1927, umrla 16. januarja.

4. **Pavel Šipeč**, ključavničarski pomočnik, Kranj, Kokriško predmestje št. 10., rojen 9. decembra 1908, umrl 21. januarja.

5. **Anton Soršak**, ravnatelj sin, Kranj-mesto št. 188, rojen 13. junija 1923, umrl 26. januarja.

6. **Ana Trilar**, pismonoševa soproga, Kranj št. 98., rojena 1. januarja 1896, umrla 26. januarja.

7. **Jožef Toni**, mesar, Kranj, Savsko predmestje št. 32, rojen 31. januarja 1897, umrl 9. februarja.

8. **Gizela Bernard**, kuharica, Kranj, Savsko predm. št. 32., rojena 30. aprila 1903, umrla 9. februarja.

9. **Jožef Glavar**, siromak, Kranj-mesto št. 26, rojen 7. marca 1856, umrl 10. februarja.

10. **Franc Zavrl**, mizar, Kranj-mesto št. 114, rojen 10. decembra 1869, umrl 24. februarja.

11. **Martin Pošinger**, puškarski mojster, Kranj, Kokriško predmestje št. 7., rojen 11. novembra 1927, umrl 10. marca.

12. **Ana Zupan**, posestnika hči, Rupa št. 16, rojena 16. julija 1927, umrla 19. marca.

13. **Jera Pucelj**, siromakinja, Kranj-mesto št. 26, rojena 14. marca 1853, umrla 21. marca.

14. **Ivana Sajovic**, trgovca vdova, Kranj-mesto št. 183, rojena 21. aprila 1850, umrla 25. marca.

15. **Jernej Ručigaj**, posestnik in gostilničar, Kranj-mesto št. 164, rojen 24. avgusta 1860, umrl 30. marca.

16. **Margareta Bajželj**, siromakinja, Kranj-mesto št. 26, rojena 20. maja 1856, umrla 31. marca.

Silva Nečemar, sodnika hči, Kranj, Kokriško predm. št. 17, rojena 14. decembra 1927, umrla 1. aprila.

18. **Helena Bidovec**, zasebnica, Kranj-mesto št. 77, rojena 24. maja 1855, umrla 3. aprila.

19. **Rajko Peterlin**, orožniški stražmojster v pokoju, Kranj, Kokriško predmestje št. 14, rojen 4. aprila 1850, umrl 6. aprila.

20. **Anton Markič**, posestnik, Kranj, Kokriško predmestje št. 68, rojen 10. januarja 1844, umrl 29. aprila.

21. **Antonija Nabernik**, posestnika hči, Premskovo št. 45, rojena 17. februarja 1927, umrla 13. maja.

22. **Ana, Marija Bradaška**, slikarja hči, Kranj, Kokriško predmestje št. 26, rojena 12. oktobra 1925, umrla 16. maja.

23. **Peter Štern**, posestnikov sin, Huje št. 6, rojen 30. maja 1928, umrl 8. junija.

24. **Jernej Fajfar**, posestnikov sin, Čirčiče št. 12, rojen 18. junija 1926, umrl 18. junija.

Poročeni pari v I. 1928.

1. **Slabe Franc**, brivec, Kranj št. 108. **Amalija Vidic**, Zaloša pri Kropi, poročena 8. januarja.

2. **Triller Vincenc**, klepar, Kranj št. 25. in **Marija Dolinar**, Premskovo, poročena 16. januarja.

3. **Jemec dr. Edvard**, sanitetni poročnik, Ljubljana, **Kocbek Lidvina**, Kranj, mesto št. 119., poročena 21. jan.

4. **Koselj Franc**, čevljar, Premskovo in **Marijana Grošelj**, šivilja, Koritno, župnija Ribno, poročena 22. jan.

5. **Kolar Karol**, čevljar, Kranj-mesto št. 114. in **Cecilija Rapotec**, šivilja, Gaberje pri Celju, poročena 12. febr.

6. **Rebolj Stanislav**, trgovca sin, Kranj, Kokriško predmestje št. 38. in **Milena Humer**, hči trgovca, Podtabor, poročena 8. februarja.

7. **Vovk Albin**, ključavničarski pomočnik, Gorenja Sava št. 1. in **Ivana Žurga**, pletilja, Kranj, Savsko predmestje št. 49., poroč. 12. februarja.

8. **Gorjanc Karl**, tesač, Gorenja Sava št. 29. in **Marija Pernuš**, kuharica, poročena 19. februarja.

9. **Pavlič Alojzij**, lesni manipulant, Kranj-mesto št. 146. in **Gabrijela Ladstätter**, hči posestnika, Domžale, poročena 13. februarja.

10. **Noč Alojzij**, pek, Kranj, Savsko predm. št. 29. in **Antonija Ferlic**, služkinja, Kranj-mesto, št. 104., poročena 29. februarja.

11. **Strelec Franc**, žandarm. podnarednik, Železniki št. 11. in **Katarina Slatenšek**, prodajalka, Premskovo št. 81., poročena 8. aprila.

Red službe božje

v župni cerkvi v Kranju.

Ob nedeljah: redna služba božja ob 6., 8. in 10. dop. s sv. mašo in pridiga, pop. ob 2. krščanski nauk in litanije. Kadar ni krščanskega nauka so litanije ob 2.30.

Ob delavnikih: Redne sv. maše ob 6., 6.30., 7. in ob 8.

Litanije pred prazniki in ob sobotah so v zimskem času ob 6. uri zvečer.

Spovedovanje: Redno se spoveduje v vseh petih spovednicah vsako soboto popoldan od 5. ure dalje, v nedeljo od pol 6. zjutraj. Župnik in oba gospoda kaplana pa smo vedno na razpolago vsak dan zjutraj in zvečer, le ob pondeljkih se — kakor je navada, redno ne spoveduje. V adventnem času prihajamo itak vsak dan v spovednico, istotako v postnem času. Sicer pa bo župnik spovedoval redno ob delavnikih v petek in soboto zjutraj in pa v soboto in nedeljo. Če bi pa kdo drugi čas rad prišel k spovedi, pa naj pokliče spovednika po cerkveniku.

Oznanila župnije Kranj za januar.

1. **Praznik obrezovanja našega gospoda Jezusa Kristusa** in novo leto ob 6. uri sv. maša z blagoslovom, ob 10. uri slovesna sv. maša z blagoslovoma. Popoldne ob pol 3. uri pete litanije Matere božje in nato shod dekliške Marijine družbe.

2. **Praznik presv. Imena Jezusovega:** ta dan in vso osmimo se morejo prejeti popolni odpustki, ki se morejo nakloniti vernim dušam v vicah. Pogoji za prejem odpustkov so: Prejem sv. zakramentov, navzočnost pri sv. maši in molitev v papežev namen.

4. **Prvi petek v mesecu:** ob 6. uri sv. maša z blagoslovom.

6. **Praznik razglasenja Gospodovega ali sv. Trije kralji** in prva nedelja v mesecu: vse duhovno opravilo, kakor v velikih praznikih, ob 6. uri sv. maša z blagoslovom, ob 10. uri slovesna sv. maša z blagoslovoma, popoldne ob pol 3. uri slovesne litanije. Po litanijah molitvena ura za dekleta, molila se bo peta ura. V Ljudskem domu bo shod Marijine družbe za žene. Darovanje za cerkvene potrebe bo ta dan dopolndne po vseh treh službah božjih in popoldne po litanijah.

9. **Rojstni dan Nj. Veličanstva kraljice Marije:** ob 9. uri slovesna sv. maša z zahvalno pesmijo in z molitvami za kraljevsko hišo,

12. **Praznik sv. družine.**

13. **Prva nedelja po sv. Treh kraljih:** služba božja ob 6., 8. in 10. uri po navadi. Popoldne ob dveh krščanski nauk in litanije presv. Imena Jezusovega, po litanijah molitvena ura za žene, molila se bo 2. ura.

20. **Druga nedelja po sv. Treh kraljih:** vse duhovno opravilo po navadi, po litanijah ura za fante in sicer 18. ura.

21. **Ob 7. uri soseskina sv. maša v Čirčičah.**

27. **Prva predpepelnična nedelja:** popoldne po litanijah v Ljudskem domu poduk za velikonočno spoved, katerega se naj udeleže dekleta iz mesta in vasi.

Oznanila v župniji Šmartno pri Kranju.

1. januarja: **Novo leto.** Božja služba ob 6. in 9. uri izpostavljeno sv. Rešnje Telo, vesolna odveza za III. red, popoldne ob 2. uri pete litanije Matere Božje, po litanijah shod III. reda.

2. januarja: **Ime Jezusovo.** Skozi vso osmimo popolni odpustki.

6. januarja: **Razglasenje Gospodovo.** Ob 6. uri z izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom, ob 9. peta sv. maša pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom. — Zjutraj skupno obhajilo Marijine dekliške družbe. Popoldne ob 2. uri pete litanije Matere Božje, po litanijah shod Marijine družbe v stari šoli.

12. januarja: **Praznik sv. Družine.**

13. januarja: **I. nedelja po razglasenju.** Božja služba ob 6. in 9., popoldan ob 2. pridiga za bratovščino sv. Družine, — pete litanije Matere Božje pri altarju sv. Družine. — Ta dan popolni odpustki za ude bratovščine sv. Družine.

17. januarja: **Sv. Anton Pušcavnik.** — Ob 8. uri sv. maša v Stražišču na čast sv. Antonu.

20. januarja: **I. nedelja po razglasenju Gospodovem.** Božja služba po navadi.

27. januarja: **Prva predpepelnična nedelja.** Božja služba po navadi.

Oznanila za Primskovo, mesec jan. 1929:

I. nedeljo v mesecu, praznik razglasenja Gosp., služba božja ob 7. uri z blagoslovom. Popolni odpustki zaradi Jezusovega Imena in I. nedelje, pod navadnimi pogoji. Spovedovanje pred in po sv. maši.

Druge nedelje vselej služba božja ob pol 9. uri.

Spovedovanje zjutraj ob 6. uri, po potrebi tudi prej.

Popoldanska služba božja, krščanski nauk in litanije ob 2. uri.

200 letnica zidanja cerkve se bo letošnje leto obhajala na Primskovem.

Župnijska pisarna.

Uradne ure v župnijski pisarni so vsak dan dop. od 9. do 12. ure. Takrat je vedno v pisarni ali župnik ali pa njegov namestnik, če ni ravno takrat župnijska duhovščina zadržana po kakem cerkvenem pravilu. Stranke se sicer sprejemajo tudi popoldan od 3. do 6. ure, vendar pa ta čas ni gotovo, da je kdo v pisarni na razpolago. Če kdo torej pride v župno pisarno popoldan, je možno, da ne dobi nikogar v pisarni.

Uradne ure veljajo samo za župno pisarno, glede previdevanja bolnikov bo vedno na razpolago kateri izmed župnijske duhovščine.

Razno.

Umeščen je bil na kranjsko župnijo dne 1. decembra v škofijski kapeli v Ljubljani Matija Škerbec, dosedaj župnik v Trzihu. Kranjsko župnijo je upravljal po smrti pok. župnika Antona Koblarja od 9. VIII. dalje g. Pavel Simončič, kaplan v Kranju.

Umrli je g. **Mavrilič Majr**, posestnik in dolgotrajni cerkveni ključar župne cerkve v Kranju, dne 3. decembra. N. v m. p.

Zaključarja mestne župne cerkve v Kranju je imenovan gospod **Franc Gorjanc**, trgovec in posestnik v Kranju.

Poprava župnišča je bila nujno potrebna. Podi so bili po nekaterih sobah tako slabi, da so se deske lahko kar z prosto roko dvigale in odtrgavale, poslikane niso bile sobe že več desetletij, stranišča so bila v takem stanju, da je bilo že nevarno, da se vsa zrušijo in poderejo, poleg tega so pa nekatera okna čisto gnila. Dosedaj smo popravili stranišča in jih uredili higijenično na izplakovanje, poslikale so se nekatere sobe in v dveh sobah se je napravil nov pod iz parketov. Koliko bo vse stalo, še ni mogoče ugotoviti. Stroški se bodo po možnosti tako krili, da ne bodo farani nič s tem obremenjeni.

Slabo berilo. Po Sloveniji so zadnje čase razni trgovci iz Hrvaške raztrosili polno raznih knjig, brošur, romanov in tudi na videz pobožno spisanih knjig. Neredko opaziš delavca, ki gre iz tovarne, pa bere kak tak roman ali tako knjigo. S čitanjem takih — šund romanov se zastruplja človeška domišljija, pokvarja umetniški ukus in zastruplja srce z nemoralnimi slikami. Pustimo tako čtivo, ki je v sramoto našemu narodu in posamezniku. Pazite se tudi pred raznimi spisi in knjigami verske vsebine, ki jih izdajajo krivoverci in odpadniki, da bi begali naše verno ljudstvo. Pred kratkim sem dobil v Kranju v roke tako knjigo, ki na videz piše zelo versko in pobožno, pa prav skrito in na premeten način zagovarja in utemeljuje protestantske nauke. Knjige verske vsebine ki jih izdajajo katoliški in pravoverni pisatelji, so odobrene od škofijskega ordinariata, to je od škofa. Če taka knjiga ne nosi na prvi strani takega odobrenja škofije, je to znak, da knjiga ne izvira iz katoliške roke, zato takih knjig ne kupujte in ne berite! Kdor bi namenoma bral knjige, ki so spisane od krivovercev v ta namen, da zagovarja krivo vero in napadajo katoliško vero, bi bil izključen iz katoliške cerkve.

Kranjski zvon, župnijski list za Kranj in okolico, bodo po hišah oziroma družinah donašale nekatere požrtvovalne osebe. Naročnino za posamezne številke bodo pobirali raznašalci sproti za vsako številko. Kdor bi pa želel plačati naprej za celo leto, more naročnino Din 24.— plačati ali župnemu uradu naravnost ali pa potom pooblaščenih raznašalcev. Kranjski zvon se bo prodajal tudi po kranjskih trafikah in po okolici. V prihodnji številki bomo sporočili, kje se more dobiti naš list. Din 2.— na posamezno številko se bo zdelo morda komu preveč, če bo primerjal ceno drugih listov. Toda omenjati moramo, da je naš list lokalnega značaja in da ne bo imel toliko naročnikov, kakor drugi časopisi in tako je kritja za tiskarske stroške sorazmerno manj. Vendar pa upamo, da si bo vsaka družina v župniji mesečno mogla pritrngati dva dinarja in jih izdati za naš list. Kranjski zvon naj gre v vsako družino! Naj ne bo nobena družina v župniji, kjer bi ne imeli našega lista! Naš list bo izhajal po možnosti zadnji teden v mesecu. Če bi kdo želel priobčiti kak dopis, ki bi spadal v naš list, se lahko osebno oglasi v župni pisarni ali pa pošlje dopis po pošti na župni urad v Kranju.

Mohorjeve knjige so došle in se dobe v župni pisarni ob uradnih urah. Prosim, da pridete čimprej vsi naročniki po knjige. Za stroške se plača Din 2.—. Prosim, da po možnosti plačate objednem tudi naročnino za prihodnje leto, da ni treba dvakrat hoditi v župnišče in da se olajša delo. Prav toplo priporočam, da se vsaka družina naroči na knjige Mohorjeve družbe. Tu se dobe pač najlepše in najcenejše knjige. Naj torej ne bo nobene družine v župniji brez Mohorjevih knjig! Katere knjige izidejo prihodnje leto, je razvidno iz družbenega koledarja na strani 103. in 104. v glasniku družbe sv. Mohorja, Naročnina znaša le Din 20.—, in se za to svoto dobi 5 knjig, ki jih družba izda kot redno izdajo, proti posebni naročnini in doplačilu pa se more dobiti še 5 drugih knjig, vse ali posamezne. Kdor želi vezane knjige, jih tudi lahko naroči proti doplačilu. O vsem tem dobite pojasnila v glasniku Mohorjeve družbe v koledarju na strani 103. in 104.

*Vesele božične praznike;
srečno, obilo blagoslovljeno
novo leto — želi
Kranjski zvon vsem, ki ga čitajo!*